

DAŽNIAUSIAI UŽDUODAMI KLAUSIMAI

Kas gali tapti pranešėju?

Pranešėjų apsaugos įstatymo 2 straipsnis numato, kad **pranešėjas** yra asmuo, kuris pateikia informaciją apie **pažeidimą** įstaigoje, su kuria jį sieja ar siejo tarnybos ar darbo santykiai arba sutartiniai santykiai (konsultavimo, rangos, stažuotės, praktikos, savanorystės ir pan.), ir kuri kompetentinga institucija (Lietuvos Respublikos prokuratūra) pripažįsta pranešėju.

Dėl ko gali kreiptis pranešėjas?

Pranešėjų apsaugos įstatymas nustato, kad pažeidimas yra įstaigoje galbūt rengiama, daroma ar padaryta nusikalstama veika, administracinis nusižengimas, tarnybinis nusižengimas ar darbo pareigų pažeidimas, taip pat šiurkštus privalomų profesinės etikos normų pažeidimas ar kitas **grėsmę viešajam interesui keliantis arba jį pažeidžiantis teisės pažeidimas**, apie kuriuos pranešėjas sužino iš savo turimų ar turėtų tarnybos, darbo santykių arba sutartinių santykių su šia įstaiga.

Informacija apie pažeidimus teikiama siekiant apsaugoti viešąjį interesą. Informacijos pateikimas siekiant apginti išskirtinai asmeninius interesus nelaikomas pranešimu.

Pagal Pranešėjų apsaugos įstatymą informacija apie pažeidimus teikiama dėl:

- 1) pavojaus visuomenės saugumui ar sveikatai, asmens gyvybei ar sveikatai;
- 2) pavojaus aplinkai;
- 3) kliudymo arba neteisėto poveikio teisėsaugos institucijų atliekamiems tyrimams ar teismams vykdamam teisingumą;
- 4) neteisėtos veiklos finansavimo;
- 5) neteisėto ar neskaidraus viešųjų lėšų ar turto naudojimo;
- 6) neteisėtu būdu įgyto turto;
- 7) padaryto pažeidimo padarinių slėpimo, trukdymo nustatyti padarinių mastą;
- 8) kitų pažeidimų.

Kokiu būdu galima pateikti informaciją apie galbūt padarytą pažeidimą?

Asmuo informaciją apie pažeidimą gali pateikti:

- 1) įstaigoje, kurioje dirba, per vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą;
- 2) kompetentingai institucijai (Lietuvos Respublikos prokuratūrai, toliau - prokuratūrai) tiesiogiai;
- 3) viešai.

Kai asmeniui tampa žinomi galbūt daromos ar padarytos nusikalstamos veikos požymiai, pranešimas pateikiamas tiesiogiai prokuratūrai.

Taip pat asmuo dėl pažeidimo turi kreiptis tiesiogiai į prokuratūrą, kai yra bent viena iš šių aplinkybių:

- 1) pažeidimas turi esminę reikšmę viešajam interesui;
- 2) būtina kuo skubiau užkirsti kelią pažeidimui ar jį nutraukti, nes gali atsirasti didelė žala;
- 3) vadovaujantys, su įstaiga darbo arba tarnybos ar sutartiniais santykiais siejami asmenys patys galbūt daro ar yra padarę pažeidimus;
- 4) informacija apie pažeidimą buvo pateikta per vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą, tačiau atsakymas nebuvo gautas arba nebuvo imtasi veiksmų reaguojant į pateiktą informaciją, arba priemonės, kurių buvo imtasi, buvo neveiksmingos;
- 5) yra pagrindas manyti, kad, pateikus informaciją apie pažeidimą vidiniu informacijos apie pažeidimus teikimo kanalu, pranešėjo anonimiškumas ar asmens konfidencialumas gali būti neužtikrintas arba bus siekiama pažeidimą, apie kurį pranešta, nuslėpti;
- 6) įstaigoje nėra veikiančio vidinio informacijos apie pažeidimus teikimo kanalo;
- 7) asmuo negali pasinaudoti vidiniu informacijos apie pažeidimus teikimo kanalu, nes jo su įstaiga nebesieja darbo, tarnybos ar kiti teisiniai santykiai.

Kokia forma galima pateikti informaciją?

Informacija apie pažeidimus pateikiama raštu.

Asmuo, teikiantis informaciją apie pažeidimą, turi užpildyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintos formos pranešimą.

Ar galima pateikti informaciją laisva forma? Kokia informacija turi būti nurodyta pranešime?

Jeigu asmuo, teikiantis informaciją apie pažeidimą, nori pateikti laisvos formos pranešimą, o ne užpildyti nustatytą formą, tokia pranešime jis privalo nurodyti, kad pranešimas teikiamas vadovaujantis Pranešėjų apsaugos įstatymu.

Pranešime turi būti nurodomos konkrečios faktinės pažeidimo aplinkybės, asmuo, kuris rengiasi, dalyvauja ar dalyvavo darant pažeidimą, informacija, ar apie šį pažeidimą asmuo jau pranešė, jeigu pranešė, kam buvo pranešta, ar buvo gautas atsakymas, pareiškimą teikiančio asmens vardas, pavardė, gyvenamoji (korespondencijos gavimo) vieta ar elektroninio pašto adresas ir kiti duomenys ryšiui palaikyti, jei įmanoma, prie pranešimo pridedami rašytiniai ar kitokie turimi duomenys apie pažeidimą.

Ar galima tapti pranešėju neatskleidžiant savo tapatybės?

Ne. Pranešime asmuo turi nurodyti savo vardą, pavardę, kontaktinius duomenis.

Ar visais atvejais bus pradėtas pranešimo tyrimas?

Ne. Bendrovė netiria pranešimų ir apie tai praneša pranešimą pateikusiam asmeniui, jeigu:

- 1) informacija apie pažeidimą grindžiama akivaizdžiai tikrovės neatitinkančia informacija;
- 2) pateikta informacija apie pažeidimą jau yra išnagrinėta arba nagrinėjama;

Ar pranešėjui bus pranešta apie pranešimo tyrimą, jo rezultatus ir, ar pranešėjas galės apskųsti priimtą sprendimą?

Taip. Bendrovė baigusi pranešėjo pateiktos informacijos apie pažeidimą tyrimą ir priėmusi su tuo susijusius sprendimus apie pranešimo nagrinėjimo rezultatus, apie tai praneša pranešėjui. Taip pat nurodo priimto sprendimo apskundimo tvarką.

Kaip bus užtikrinamas pranešėjo konfidencialumas?

Pranešėjo duomenys, leidžiantys nustatyti jo tapatybę, gali būti pateikti tik tam asmeniui arba institucijai, kurie nagrinėja informaciją apie pažeidimą.

Informacija apie pranešėjus tyrime nedalyvaujantiems asmenims negali būti teikiama.

Kada bus užtikrinamas pranešėjo anonimiškumas/konfidencialumas?

Gavusi pranešimą, kuris atitinka Pranešėjų apsaugos įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje nustatytus reikalavimus, Bendrovė nuo pranešimo gavimo momento užtikrina jį pateikusio asmens konfidencialumą.

Ar visais atvejais bus užtikrinamas konfidencialumas?

Reikalavimas užtikrinti konfidencialumą netaikomas, kai:

- to raštu prašo asmuo, pateikiantis arba pateikęs informaciją apie pažeidimą;
- asmuo pateikia žinomai melagingą informaciją.

Ar institucija, įstaiga, apie kurią pranešėjas pranešė, bus informuota (ir kada) apie tokį faktą?

Institucija ar įstaiga apie faktą, kad pranešėjas pateikė informaciją, informuojama nebus. Tyrimo atlikimo metu, siekiant objektyviai įvertinti informaciją, galimai institucijos ar įstaigos bus prašoma pateikti dokumentus ar kitokio pobūdžio informaciją. Tačiau visais atvejais, kaip numatyta Pranešėjų apsaugos įstatyme, kiekviena įstaiga ir asmuo, kuris gauna ar nagrinėja informaciją apie pažeidimą, privalo užtikrinti asmens, pateikusio informaciją apie pažeidimą, konfidencialumą.

Ar pranešėjas atsako už jo pateiktos informacijos teisingumą?

Žinomai melagingą informaciją pateikęs arba valstybės ar tarnybos paslaptį ar profesinę paslaptį atskleidęs asmuo atsako teisės aktų nustatyta tvarka. Tačiau asmuo už žalą, atsiradusią dėl informacijos apie pažeidimą pateikimo, atsako tik tokiu atveju, jei įrodoma, kad asmuo negalėjo pagrįstai manyti, kad jo teikiama informacija yra teisinga.

Ką daryti, jei pateikus pranešimą pranešėjas patirs jo nurodyto asmens poveikį?

Tokiu atveju pranešėjas turėtų kreiptis į prokuratūrą ir apie tai pranešti.

Ar pranešėjo nurodomas asmuo sužinos, kas apie jį buvo pranešta, jei informacija tyrimo metu nepasitvirtins?

Asmenų, pateikusių informaciją apie pažeidimus, konfidencialumas bus užtikrinamas viešojo administravimo, tarnybinio (drausminio) nusižengimo tyrimo procedūrų ar administracinio arba baudžiamojo proceso metu tiek, kiek tai yra objektyviai įmanoma atsižvelgiant į pateiktus duomenis ir jų ryšį su pranešėju.